

SALUT

MARIO MARTÍN MATAS
BARCELONA

La píndola de l'endemà torna a la casella de sortida

Les vendes a les farmàcies són les mateixes ara que el 2008, quan calia una recepta per comprar-ne

Els mals averanys donaven per fet que hi hauria un pas enrere radical en l'educació sexual dels joves i, fins i tot, alertaven del risc familiar que suposava permetre la venda de la píndola de l'endemà sense recepta mèdica, sobretot a menors d'edat. La realitat, però, set anys després que s'autoritzés el canvi, és que les coses segueixen més o menys com estaven. Les vendes a les farmàcies d'aquest anticonceptiu d'emergència –conegut com a levonorgestrel– van tornar a situar-se l'any passat en els mateixos nivells que el 2008, quan era obligatòria la recepta, amb una mitjana de 3.800 dosis dispensades mensualment.

Potser segueixen sent moltes unitats –al voltant de 126 cada dia–, però en qualsevol cas són les mateixes que abans del canvi, que va entrar en vigor el setembre del 2009 i que en un primer moment va fer que la venda a les farmàcies es tripliqués. L'autorització va constituir el primer pas en el canvi de polítiques en matèria reproductiva del govern que presidia José Luis Rodríguez Zapatero, perquè l'any següent es va despenalitzar l'avortament durant les primeres 14 setmanes d'embaràs. Malgrat que en aquell moment també va alertar-se del risc que això representava, a la pràctica tampoc ha tingut un efecte destacable en la conducta sexual dels catalans, que fins i tot han reduït el nombre d'interrupcions voluntàries de l'embaràs fins a les xifres del 2000.

Riscos associats

“És positiu que hi hagi més facilitats per evitar embarassos no desitjats”, diu convençuda la presidenta de la Societat Catalana de Contracepció, Hildegard Mausbach, que subratlla que la utilització de la píndola de l'endemà no és cap problema i “s'ha d'utilitzar sempre que calgui” perquè no representa cap inconvenient per a les dones. És el mateix raonament que fa Jordi Baroja, director del Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat (Cejas), una ONG que atén anualment un miler de noies que demanen aquest fàrmac. Lamenta el “judici moral” que pateixen les usuàries d'aquest fàrmac enfront d'altres persones, així com la “propaganda negativa” que es va estendre, diu, contra un medicament que no té cap efecte secundari negatiu. De fet, Baroja explica que els 1.500 mil·ligrams de tractament amb levonorgestrel contenen la meitat d'hormones que un tractament anticonceptiu qualsevol pres durant un mes. “Es diu que és una pastilla abortiva però no ho és”, rebla, tot incidint en el fet que el percentatge de dones que repeteixen assíduament el tractament és molt minoritari perquè, en qualsevol cas, tothom sap que es tracta d'un anticonceptiu d'emergència.

El levonorgestrel es ven sense recepta mèdica a les farmàcies des del setembre del 2009. Gener, juny i juliol són els mesos històricament amb més demanda. FERRAN FORNÉ

Un estudi que confirma els patrons d'ús

L'IDIAP Jordi Gol, el centre de recerca en l'àmbit de l'atenció primària creat per l'Institut Català de la Salut (ICS), va fer públic ahir un estudi qualitatiu, amb dades que van del 2004 al 2011, en què torna a posar sobre la taula una realitat coneguda. La meitat de les usuàries que utilitzen la píndola de l'endemà, un mètode contraceptiu d'emergència, tenen entre 15 i 20 anys, mentre que dues de cada tres són dones que l'han utilitzat més d'un cop. En la majoria dels casos,

la seva utilització es dona dins del termini de 24 hores després del coït, dins del qual aquest fàrmac és més efectiu. A més a més, la meitat de les peticions es fan coincidint amb el cap de setmana, sobretot en horari de tarda.

L'estudi, que es focalitza en 200 casos tractats per personal d'infermeria als centres d'atenció primària, conclou que “cal fomentar l'educació sanitària per augmentar la utilització del preservatiu”, sobretot entre els més joves.

Tant Mausbach com Baroja matisen les virtuts del fàrmac amb dos aspectes clau. El primer és que la píndola no serveix per prevenir les infeccions de transmissió sexual –en un moment en què els contagis de sífilis i gonorrea s'han disparat, sobretot entre els joves– i el segon, segons Mausbach, és el fet que una utilització continuada pot portar a una reducció de la seva eficàcia i acabar provocant igualment un embaràs indesitjat. A més a més, tots dos fan una altra reflexió i apunten que, aquells casos en què es pugui produir una repetició assídua –menys d'un 1% dels casos al Cejas, diu Baroja– poden amagar altres situacions més complexes, com ara un ús abusiu de drogues o situacions de violència masculista. “És un recurs fantàstic i un dret, i com a dret no és negociable”, rebla el director del centre.

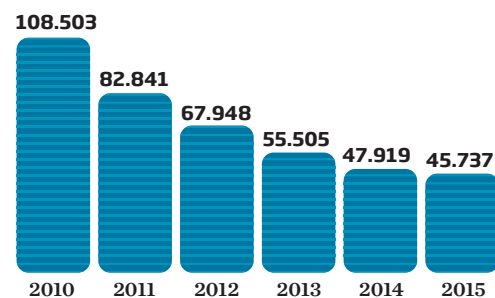
Raonaments

L'aparició d'altres mètodes i una conscienciació més gran també n'expliquen la reducció

La píndola de l'endemà, en qualsevol cas, es dispensa de manera gratuïta des del 2004 en centres de salut sexual, ambulatoris i hospitals de la xarxa pública. Aquests dispositius, a banda de les farmàcies, han mantingut el nombre de tractaments dispensats entre els 20.000 i els 25.000, tot i que la venda sense recepta a les farmàcies va fer caure en un primer moment aquestes xifres. El descens en la dispensació de la clàssica píndola de l'endemà té també altres explicacions possibles, com ara l'aparició d'altres sistemes anticonceptius. Dos són especialment útils per prevenir un embaràs després d'una relació sense protecció i, fins i tot, són més efectius: un d'ells es comercialitza amb el nom d'EllaOne –que, a més de ser més potent, pot utilitzar-se amb èxit fins a cinc dies després del coït–, mentre que també és factible la implantació d'un dispositiu intrauterí (DIU). “Com a experta en contracepció, és molt important que es parli en positiu d'aquests tractaments”, apunta Mausbach. Una qüestió diferent seria el foment de la natalitat, en caïda lliure des de fa anys.

Les vendes de l'anticonceptiu

Expedició sense recepta a les farmàcies

Font: Departament de Salut / Gràfic: E. Utrilla